

O contribuție de referință într-un domeniu incitant: „neologia”

Lucrarea *Vocabularul limbii române actuale*. „Dinamica, influențe, creativitate”, semnată de Adriana Stoichițoiu-Ichim și publicată de Editura „All Educațional” în anul 2001, este rezultatul unei cercetări întreprinse cu nedisimulată pasiune de un specialist în lexicologie.

Realitatea lingvistică românească actuală este puternic determinată de factori extralingvistici, în ultimul deceniu înregistrându-se modificări de vocabular evidente: apariția unor cuvinte noi, redescoperirea altora, intrarea unor vocabule în fondul pasiv, schimbări semantice etc. Echilibrul limbii se rupe și se reface continuu din rațiuni de creștere a eficacității comunicării, frontierele vocabularului sunt mobile, imprecise și, firește, contestabile. Asistăm, cu certitudine, la o revigorare a forței interne de creație a limbii și a remarcabilei ei disponibilități de a recepta influențe străine într-un neîntreput efort de adaptare la nou.

„Neologia” devine pentru autoare un domeniu incitant, de care se apropie atent și subtil. Materialul supus investigației este selectat din presa scrisă și vorbită, din considerentul că stilul publicistic este foarte deschis inovațiilor și influențează în gradul cel mai înalt limba vie. Concomitent, el este „unanim recunoscut drept cel mai sensibil seismograf al schimbărilor apărute în plan politic, socio-economic, cultural și al mentalităților”. Vizând exprimarea curentă din periodice sau de la posturile de radio și televiziune, autoarea nu-și propune considerații valorice, ci „evidențierea principalelor aspecte și tendințe ale dinamicii interne ale vocabularului românesc din ultimele patru decenii”, sprijinindu-se pe lucrarea lexicografică de autoritate a Florică Dumitrescu, *Dicționar de cuvinte recente* (ediția a II-a, Logos, București, 1997).

Demersul este riguros, științific: sistematizarea materialului, abordarea metodologică, demonstrațiile clare, comentariile pertinente, aparatul critic.

Primele capitole se ocupă de creativitate: I. Dinamica îmbogățirii vocabularului prin procedee interne. II. Nou și vechi în derivarea sufixală. III. Abrevierile în româna actuală: modă sau necesitate? IV. Noi aspecte ale dinamicii sensului în presa postdecembristă. Creațiile interne sunt justificate prin împletirea funcțiilor caracteristice discursului jurnalistic (referențială, persuasivă, expresivă); derivarea apare, în pofida aparențelor, procedeul cel mai productiv, iar rezultatele ei – „derivatele necesare” și „derivatele de lux” – sunt examinate sub aspect structural, etimologic și funcțional. Cuvinte recente: *contorizare, boschetar, tarabagiu, dughenizare, maidanez, tupeist, aplaudac, panicos, cuponiadă, optzecist, bodygardism etc.* s-au integrat în sistemul limbii, pentru că aceasta construiește prin analogie. Abordarea fiind descriptivă, ele sunt grupate și investigate echilibrat, în funcție de pondere și „speranță de viață”. Se desprinde concluzia că, deși numărul compuselor înregistrează creșteri spectaculoase, „româna își păstrează caracterul de

limbă derivată de tip sufixal, ceea ce o apropie – sub aspect structural – de franceza contemporană”.

Majoritatea inovațiilor lingvistice se manifestă în comunicarea din sfera politicului, socialului, economicului și administrativului; schimbarea realității a impus înnoirea terminologică, „limba de lemn” fiind deopotrivă, inutilă și detestată. Semnalăm în lucrarea Adrianei Stoichițoiu-Ichim interesul pentru dinamica sensului în presa postdecembristă (extindere, restrângere, calc semantic în „neologia denominativă” și transferul prin metaforă, metonimie, antonomază, modificări de conotații în „neologia stilistică”). Metaforizarea termenilor specializați din limbajul tehnic,

militar, medical, sportiv, economic și financiar-bancar se evidențiază ca modalitatea cea mai productivă de îmbogățire semantică. Unele sintagme, mult vehiculate, au perspectiva de a deveni noi clișee: *barometrul politic, bombă socială, facturi electorale, transfuzie de sânge financiar, puseu inflaționist, colaps energetic etc.* Mai reduse numeric, dar remarcabile prin expresivitate apar metaforele de tip „popular”: *firme-căpușă, cumetrie electorală, a umbla după ciolan, cancerul stagnării, suveica exporturilor fictive.*

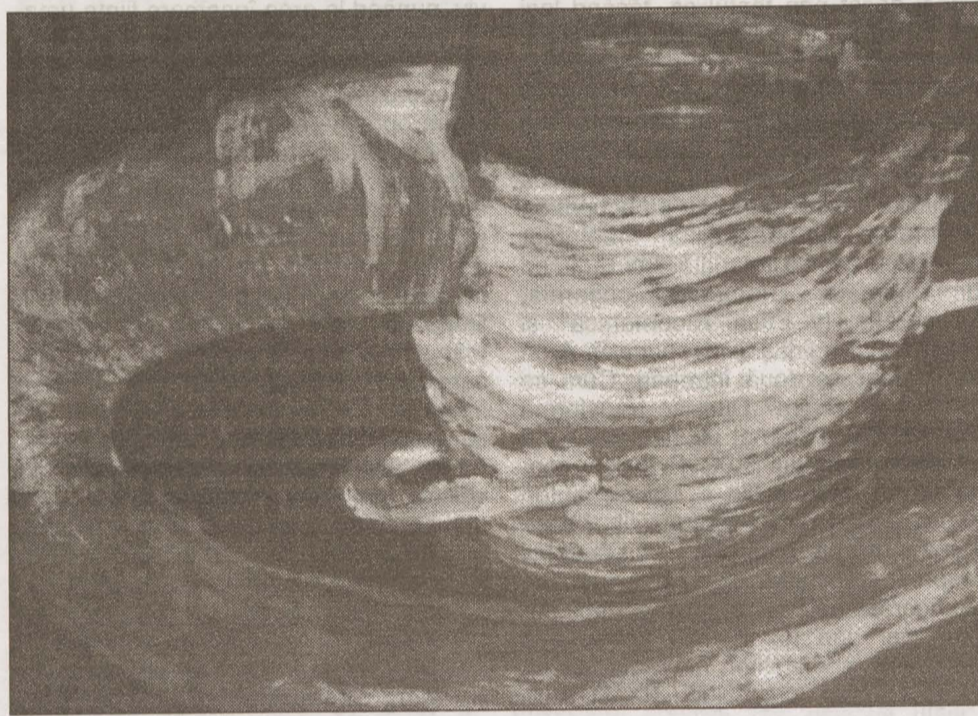
Capitolul „Aspecte ale influenței engleze în româna actuală”, laborios și consistent, încearcă elucidarea termenului de anglicism (operând utile

delimitări), examinarea fenomenului în franceză și în limbile din Europa de Est, oportunitatea împrumutului (lipsa unui corespondent românesc, precizie, expresivitate, brevilocvență, circulație internațională). Anglicismele denotative sunt considerate necesare, cele stilistice justificate de intenția de expresivitate (mai ales în varianta colocvială a limbii), iar cele „de lux”, superflue. Necunoscute sau nefolosite de români înainte de 1989, cuvinte ca: *site, look, boss, raiting, modeling, broker, dealer, party, laptop, planing, brifing, horror, know-how etc.* pun probleme de adaptare, de distribuire contextuală și de înțelegere, optim explicate prin cauze, obiective; „caracterul recent al împrumuturilor, circulație limitată, dificultăți de asimilare datorate diferențelor dintre sistemele lingvistice ale românei și englezei” și subiective: „gradul de stăpânire a limbii engleze, comoditatea și snobismul lingvistic”. Analiza indică tendința anglicismelor de a se menține într-o formă cât mai apropiată de limba-sursă, sub aspect fonetic și grafic, dar de a se asimila sistemului morfologic al limbii române.

Redescoperirea argoului reprezintă un fenomen de maxim interes sociologic și lingvistic. Capitolul intitulat astfel pornește de la revirimentul limbajelor neconvenționale (argou, jargon, limbaj familiar) chiar înainte de 1989. Se are în vedere bibliografia de autoritate în lingvistica europeană și se reușește, după opinia noastră, cea mai complexă abordare a argoului românesc contemporan. Considerații convingătoare privesc: relația argou-jargon, surse, funcție expresivă, dinamică.

Lucrare științifică necesară, *Vocabularul limbii române actuale*. „Dinamica, influențe, creativitate” se va dovedi cu adevărat utilă profesorilor, studenților din învățământul superior filologic, jurnalistic și juridic, profesioniștilor din domeniul comunicării și al relațiilor publice.

Rodica MIRON

• Cornel Mardare - Compoziție IV

Elena Bostan

Ploi cu soare

• Bacău, Editura PSYHELP, 2002 •

Suavitățile lirice ale Elenei Bostan izvorăsc dintr-o viziune dramatică asupra lumii exterioare, consecință a dizarmoniei între eul propriu, preaplina sufletului, în căutare de absolut, și lumea reală, al cărei spațiu devine neîncăpător pentru aspirațiile și himerele poetei: „Lucrurile/ privite din față/ par mai vrăjmașe, mai străine./ își pierd evidența/ Și devin complicate./ Ritmul, dimensiunile/ Nu mai definesc spațiul/ în care trebuie să încapă lumea...”

(**Spațiul în care trebuie să încapă lumea**). Starea lirică a poetei este produsă de elementele unei drame existențiale, ce vin dintr-un fond vital („Viața mea e un magazin de lux”, **Deschideți geamurile**), alterat evident de banalitatea existenței cotidiene: „Numai sufletul meu/ legat fedeles/ nu încapă în lume”, **Inventar**). Într-o posibilă asumare lirică, poeta se simte înconjurată de prea puține obiecte care să-i motiveze esențial existența: „Trandafirii răniți/ într-o casă departe de casă./ O fotografie veche./ un condei rupt./ o carte, un parfum/ lângă bocceaua de amintiri./ Câinele orb și bătrân/ și prăjitura cu nucă./ Asta e tot ce-am luat cu mine, **Ce-am luat cu mine**). Proiecția, proteică, de altfel, a eului propriu în realul distructiv, copleșitor, se operează prin câteva motive și simboluri obsesive. Mai întâi, timpul – implacabil în substanța sa – ce „se cerne peste mine/ și mă acoperă/ ca pe un desen” – generează o stare de anxietate, de înconfort existențial: „Cerul meu/ dansa sfâșiat/ pe orele flămânde”, **Plânge ora** sau „Doar timpul/ își pune mereu

capăt zilelor/ și moare în arenă/ ca un gladiator”, **Făt-Frumos nu moare ucis de apus**). O discretă tentă romantică se desprinde din radiografia lirică a diverselor ipostaze (tragice) ale conștiinței, producătoare de suferinți existențiale: „Mă dor ascuns/ nespusele povești...”, „iar speranța aceasta/ mă doare ca un adevăr...”, „Pământul de-acasă mă doare/ Și-s mai rătăcit și stingher”. Prin motivul fântânii, Elena Bostan dezvoltă componenta vitală a stării sale lirice, semnificând fie ochiul deschis spre cer, fie ideea de binefacere, fie izvorul de lângă locul sacru – tot atâtea semne de resuscitare existențială: „În inimă-i fântână...”, „Din joacă/ cineva/ îmi adoarme calul/ și-mi face armele fluide/ Îmi lasă doar fântâna/ la care mai poposesc uneori”; „... m-aș întoarce în genunchi/ la fântâna cu apă descântată/ unde mi-am legat curcubeul”.

Elena Bostan este o adeptă a discursului metaforic, a exprimării concentrate. Poezia sa deține atributul unui rafinement livresc (referințele culturale se numesc Eminescu, Edgar Allan Poe, Sorescu), fără a le transforma în locuri comune. Coerența viziunii lirice impune o poetă ce-și configurează un univers specific de existență, încărcat de sensibilități și tensiuni sufletești surprinse mai cu seamă la modul exopozitiv. Altfel spus, poezia din prima parte a vol. **Ploi cu soare**, intitulată **Poezie cu fulgi ceucid mincinos**, este pagina de identitate a autoarei.

Eugen BUDĂU